

МІЖНАРОДНА КООРДИНАЦІЯ ЯК ФАКТОР ВИРІШЕННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ ПРОДОВОЛЬЧОЇ ПРОБЛЕМИ

Казанішен Андрій Валерійович

аспірант кафедри світової економіки,

Державний торговельно-економічний університет

Нинішній етап розвитку світогосподарських зв'язків вирізняється інтенсивністю взаємодій між національними економіками на всіх рівнях господарювання: від міжурядових контактів до транскордонних господарських трансакцій компаній та їх контрагентів. Така щільність міжнародних взаємодій окрім вочевидь позитивних наслідків породжує і ризики залежності, оскільки погіршення умов виробництва чи збуту в глобальних ланцюгах поставок товарів, особливо якщо вони мають стратегічне значення (напр. продовольство чи вакцини), здатне істотними чином дестабілізувати ситуацію у цілому. Продовольча проблема – є однією із таких проблем, яка особливо гостро заявила про себе в останні кілька років та наразі є важливим пріоритетом, який потребує координації зусиль з боку всіх зацікавлених сторін. В останні три роки має місце стійкий тренд до погіршення глобальної продовольчої безпеки за показником GFCI, що є інтегральним індикатором стану продовольчої безпеки країн світу, у той час як в попередній період динаміка була позитивна.

Цей новий негативний тренд демонструє статистика спеціалізованих міжнародних організацій. Так, у Доповіді FAO за 2023 рік про стан справ у галузі продовольчої безпеки та харчування у світі зазначено, що внаслідок пандемії COVID-19 у 2020 році охоплення голодом збільшилося від 720 до 811 мільйонів людей, що на 161 млн осіб більше, ніж у 2019 році. У 2020 році майже 2,37 млрд жителів планети не мали доступу до достатнього харчування, приріст лише за рік склав 320 млн осіб [1]. Чим же власне можна пояснити погіршення ситуації із глобальною продовольчою безпекою? Одним із вагомих деструктивних чинників став вплив COVID-19. Внаслідок глобальної пандемії, після здавалось незворотних тенденцій щодо глобалізації та інтернаціоналізації, на перший план вийшли альтернативні практики державного регулювання продовольчого сектору в багатьох країнах світу. На рівні національних регуляторних заходів можна було спостерігати посилення неопротекціонізму та нового економічного націоналізму, жорсткі обмеження міжнародних торговельних потоків, пов'язаних із постачанням продуктів харчування, порушення глобальних продовольчих ланцюгів. Цей тренд, нажал, збережений і понині,

достатньо згадати цілу хвилю обмежень на переміщення зерна з України через територію сусідніх держав.

Не менш негативний вплив на продовольчу безпеку країн здійснюють сучасні геополітичні конфлікти й відкрита збройна агресія одних держав щодо інших. Внаслідок цього відбувається фізичне знищення виробничого та експортного потенціалу держав-постачальників продовольства на міжнародні ринки та, знову ж таки, порушуються усталені традиційні ланцюги поставки продовольства. І хоча негативні впливи не оминають більшість держав (достатньо згадати стрімке зростання світових цін в 2020–2023 рр. на основні групи продовольства), але, у першу чергу, страждають найбільш вразливими є країни, що поєднують низький рівень доходів та високий рівень імпортозалежності від продовольства. За два останні роки це напряду стосується країн Північної та Східної Африки (Єгипет: 82% імпорту продовольства), (Бенін, Сомалі: 100% імпорту продовольства), які залежать від поставок зернових з України та/або Росії. У 2022 році через трагічні події в Україні додатково у світі у цілому відбулося збільшення чисельності осіб (на 47 млн), яких відносять до груп ризику з гострою нестачею продовольства [2].

Ураховуючи важливу роль для національного та глобального розвитку питань продовольчої безпеки, цілком зрозумілим є прагнення на всіх рівнях глобальної регуляторної системи (національному, міжнародному) шукати рішення щодо пом'якшення проблеми. Окреслена проблематика є надзвичайно важливою для сучасної України, ураховуючи її вагому роль в забезпеченні глобальної продовольчої безпеки. Не менш важливе значення мають внутрішні аспекти. Адже підтримка АПК в частині збереження його виробничого та експортного потенціалу є для нинішньої України надважливою: близько 50% доходів від сукупного експорту за 2022 рік забезпечувалось саме цією сферою [3]. А за попередніми оцінками Асоціації Український клуб аграрного бізнесу, у 2023 р. експорт у кількісному вимірі склав 67,5 млн тонн агропромислової продукції, що на 15% перевищувало аналогічний показник попереднього року. Разом з тим річний експортний виторг був на 8% нижче за показник 2022 року, що зумовлено падінням цін на відповідні групи товарного експорту на міжнародних ринках [4]. Тобто для України ця галузь є бюджетоформуючою та стратегічною, для її утримання та розвитку нагальним є виконання цілого переліку завдань. Зокрема, свого вирішення потребує побудова нових логістичних коридорів для міжнародних поставок продовольства, пошук компромісу в конкурентному протистоянні національних інтересів нашої держави та інших держав-учасників глобальних продовольчих ланцюгів.

Вирішення питань продовольчої безпеки виходить далеко за межі окремих держав чи регіонів, а відтак, необхідними є координація спільних зусиль та конкретні заходи. Зокрема, експерти пропонують йти шляхом створення та утримання об'єднаного глобального фонду для розподілу продовольства між країнами, який не залежатиме від тимчасових міждержавних загострень ситуації з поставкою продовольства в світі [5], інші – працювати над подальшою лібералізацією глобального ринку продовольства.

Список використаних джерел:

1. FAO, IFAD, UNICEF, WFP and WHO. (2023). The State of Food Security and Nutrition in the World 2023. Urbanization, agrifood systems transformation and healthy diets across the rural-urban continuum. Rome, FAO. 316 p. DOI:-<https://doi.org/10.4060/cc3017en>
2. FAO. The importance of Ukraine and the Russian Federation for global agricultural markets and the risks associated with the current conflict. Rome: FAO. 2022. URL: <https://www.fao.org/3/cb9236en/cb9236en.pdf>
3. Державна служба статистики України. Товарна структура зовнішньої торгівлі України в 2022 році. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/zd/tsztt/arh_tsztt2022_u.html
4. У 2023 році експортна виручка агросектору України скоротилась на 8% – експерти. URL: <https://www.apk-inform.com/uk/news/1538825>
5. FAO .A global food import financing facility (FIF): Responding to soaring food import costs and addressing the needs of the most exposed. Washington, DC: FAO. 2022. URL: <https://www.fao.org/3/cb9444en/cb9444en.pdf>